

„Szafa — interior imaginacji” („W małym dworku”, 1961), rekonstrukcja 1981

- Autor Tadeusz Kantor
- Czas powstania 1981 (rekonstrukcja)
- Wymiary wysokość: 219 cm, długość: 137 cm, szerokość: 200 cm
- Numer inwentarzowy CRC/VII/4/1-4
- Muzeum [Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka](#)
- Tematy [władza](#), [teatr](#), [stroje](#), [wyrzeźbione](#), [znane postaci](#), [ciało](#), [śmierć](#)
- Technika [stolarka](#), [malowanie](#), [rzeźbienie](#), [szycie](#)
- Materiał [drewno](#), [szkło](#), [metal](#), [tkanina](#), [lateks](#), [filc](#)
- Prawa do obiektu Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka
- Prawa do wizerunków cyfrowych © wszystkie prawa zastrzeżone, Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [scenografia](#), [teatr](#), [Tadeusz Kantor](#), [Teatr Cricot 2](#), [3D](#), [Stanisław Ignacy Witkiewicz](#), [Witkacy](#), © wszystkie prawa zastrzeżone

Rzeźba Tadeusza Kantora wyrażająca ideę spektaklu *Cricot 2 W małym dworku* — opartego na sztuce Stanisława Ignacego Witkiewicza o tym samym tytule — którego premiera odbyła się w Krakowie, w Galerii Krzysztofory, 14 stycznia 1961 roku. Był to w twórczości artysty etap Teatru Informel.

Jest to dwuskrzydłowa, drewniana szafa (o wysokości ponad 2 metrów) na podeście, z wiszącym w niej na wieszaku manekinem w czarnym mundurku i kapeluszu.

W krakowskiej inscenizacji *W małym dworku* Kantor ograniczył się do tylko kilku obiektów scenicznych. Salonik tytułowego dworku został zastąpiony starą, zbutwiałą, pokrytą liszajami płam szafą stanowiącą centralne miejsce gry. Był jeszcze autentyczny wózek na śmieci i kufer, w którym siedziało Widmo Matki.

Tadeusz Kantor pisał: „Odkryłem nowe MIEJSCE teatralne... SZAFKA. (Dzieci odkryły je grubo wcześniej). Dałem szafie nazwę INTERIOR IMAGINACJI”.

Szafa była przestrzenią współdzieloną przez cztery postacie: Dyapanazego Nibka, zdradzanego przez Anastazję męża, dwóch jego rywali — rzeczywistego kochanka Anastazji, ekonoma Ignacego Kozdronia, oraz żyjącego w sferze marzeń o erotycznych podbojach Poety Jęzora Pasiukowskiego, a także Guwernantki Anety, która miała zaopiekować się córeczkami Anastazji i Dyapanazego po śmierci ich matki.

Aktorzy tłoczący się w szafie byli w ciągłym ruchu, kłębili się, krzyczeli, prowadzili swe niedocieczone dialogi. Musieli walczyć z sobą i z chaosem wypełniających mebel szmat. Słowo, ruch, kostium potraktował Kantor jako bezkształtną masę zbliżoną do materii malarskiej jego obrazów informel z końca lat 50.

Przed spektaklem Marta Stebnicka miała swój mały recital, podczas którego wykonywała kilka piosenek z czasów Witkacego, między innymi: *Balladę o pannie Eufrozynie i sześciu zbójcach*, *Jam Peruwianka jest*, *Mały mąż*, *Mój kochanek to bandyta*, *Don Juan z fin de sieclu*, *Co się z tym stało (gdzie to poszło, gdzie to jest)*.

Oprawę dźwiękową krakowskiej realizacji *W małym dworku* stworzył Adam Kaczyński (1933–2010), pianista, kompozytor i propagator muzyki współczesnej, współpracujący przez wiele lat z Teatrem Cricot 2.

Bardziej precyzyjnie zasady Teatru Informel ujawniły się w dwóch późniejszych realizacjach *W małym dworku* — w innych warunkach, z aktorami (z wyjątkiem Marii Stangret) spoza Cricotu. Było to przedstawienie *Der Schrank (Szafa)* w Stadttheater w Baden-Baden w 1966 roku oraz film *Säcke, Schrank und Schirm (Worki, szafa i parasol)* w reżyserii Dietricha Mahlowa, nakręcony latem 1969 roku w Jugosławii. Realizacje te ukazują ewolucję rozwiązań inscenizacyjnych stosowanych przez Kantora, które miały swój początek w pierwszym, krzysztoforskim spektaklu Teatru Cricot 2.

W *Der Schrank* szafa została wzbogacona o dodatkowe, determinujące grę aktorów atrybuty w postaci wieszaków, na których wirowali, zderzali się z sobą i zwisali bezwładnie. Wypełniająca ją wcześniej gmatwanina szmat zastąpiona została natomiast kilkudziesięcioma wypchanymi workami.

Akcja trzeciej wersji *W małym dworku* rozgrywała się na zabytkowym dziedzińcu w Bled. Przestrzeń sceniczna wyznaczona znanymi już z poprzednich inscenizacji obiektami, między innymi szafą, zapełniała się górą wypchanych worków.

Wykonana z surowego drewna szafa była znacznie większa niż w poprzednich realizacjach, ale poprzez zastosowanie w niej przypominających długie szelki wieszaków, na których wisieli z niemal wciśniętą w ramiona głową aktorzy, uzyskano efekt klaustrofobicznej przestrzeni.

Pierwsza emisja filmu Mahlowa o Kantorze i jego ideach teatralnych, *Säcke, Schrank und Schirm*, odbyła się trzy lata po zrealizowanych nagraniach, w 1972 roku, a jego główny bohater i właściwy twórca utrwalonych w nim scen zobaczył wyprodukowany przez niemiecką telewizję film dopiero pod koniec życia, w 1989 roku. W jednym z wywiadów wspominał: „Mimo tego, że film jest zły, jest to jeden z... najlepszych dokumentów mojej cricotowej działalności”^[1].

Autorem muzyki do filmu *Säcke, Schrank und Schirm* jest Heinrich Konietzny (1910–1983), kompozytor przez wiele lat związany z radiem Saarbrücken, uczeń Paula Hindemitha.

Opracowanie: Józef Chrobak, Justyna Michalik (Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka), © wszystkie prawa zastrzeżone

[1] *Jak Kantor inscenizuje kino*, wywiad Władysława Cybulskiego z Tadeuszem Kantorem, "Film", 47 (1990); za: *Umarła klasa. Seans Tadeusza Kantora 1975-1979*, red. J. Chrobak, J. Michalik, Cricoteka, Kraków 2011, s. 69.

Szafa u Kantora

Szafa, która występowała w wielu spektaklach Kantora, była swoistym obiektem znalezionym.

Pełniła funkcję katalizatora wielu ludzkich spraw i tajemnic. W [inscenizacji *W małym dworku*](#) wyznaczyła granice całej przestrzeni scenicznej (aktorzy grali stłoczeni w jej wnętrzu).

Dla Kantora zamknięta szafa odcina się, zamyka w sobie, ale też nabiera sensów. Otwarta odsłania swoje kulisy, uchyla rąbka mrocznych tajemnic.

Opracowanie: Redakcja WMM,

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Tagi: [Tadeusz Kantor](#), [teatr](#), [Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka](#), [scenografia](#), [licencje Creative Commons](#)